

Módy Péter

Schulek Frigyes Mátyás-templom makettjének restaurálása

2012 decemberétől foglalkozhattam a Mátyás-templom makettjének restaurálásával, amely legutóbb 2015 áprilisától év végéig volt látható a Budapesti Történeti Múzeum Mátyás-templom történetével foglalkozó kiállításán.¹ A makett darabjait lényegében abban az állapotban láthattam meg először, ahogyan a Mátyás-templom 2004-ben indult felújítása kapcsán a felmérést végző „kutató csapat” a templom padlásán rábukkanhatott.² Azonkívül, hogy a makett megmaradt darabjai lekerültek a déli torony padlásteréből, lényegi változás nem történt. Pedig a makett, mint a hazai építészeti gipszmodellek jelentős darabja, már jó ideje kutatás tárgya volt, és látva azt, nem lehetett csodálkozni azon a lelkesedésen, amellyel a téma kutatója, Farbakyné Deklava Lilla a helyszínre „citált”.³ Ugyanakkor az ostrom alatt bombatalálatot kapott makett sérülései olyan mértékűek voltak, hogy első látogatásomkor fel sem tudtam mérni, milyen nagyságrendű a hiány, és mekkora munka ezt restaurálni, illetve mit lehet egyáltalán helyreállítani. Mivel a raktározási helyről mindenképpen el kellett szállítani, azt javasoltam, hogy a műtermemben épphogy elhelyezhető makettelemeket elszállítom, és kérek néhány hetet, hogy megválaszoljam a fent megfogalmazódott kérdéseket (1. kép). A tizenhárom nagyobb épületrész és számos kisebb részlettöredék mellett két nagy ládányi törmeléknek nevezhető gipszdarabot vettem át.

Ez a feltáró munkaszakasz számos felfedezéssel járt, melyek egy része lelkesítően hatott, más részük a kétségbeesés határára sodort. A padláson töltött

évtizedek nem múltak el nyomtalanul. Gipszről lévén szó, köztudott, hogy ez az anyag rendkívül érzékeny a nedvességre, és ilyen közegben a levegőből lerakódó por is mélyen a felületbe szívódik. Itt azonban olyan roncsolt felületek is voltak, amelyek azt mutatták, hogy a makett egyes részei éppen beázás alatt voltak, ahol a felület szivacszerűen kimosódott a makacsul csöpögő víztől (2. kép). Ugyanakkor a vastagon koszos és beszürkült darabok olyan szintű megmunkáltságot mutattak, néhány parányi töredék olyan finom kidolgozottságú volt, hogy az embert az igazán nagy feladattal való találkozás boldog izgatottsága fogta el. Az nagyjából már tudható volt, hogy a teljes templommakettből a déli oldal nagyobb elemei hiányoznak. Tehát megmaradt a szentély, az északi hajó több elemmé fűrészelve, az északnyugati sarkon lévő Béla-torony egyes szintjei, a nyugati kapu bélétei és a Mátyás-torony több szintre osztva, de toronysisak nélkül, mint ahogy a többi épületrésznek sem volt meg a tetőzete. Ezenkívül, ahogy említettem, számos töredék, amelyek közül Deklava Lilla reményei szerint talán a hiányzó déli oldalhoz tartozó részek is előkerülhetnek. Sajnos ez a remény nem teljesült, mert az alapos rendszerezés után hamar rá kellett döbbedni, a „törmelék” is csak a felsorolt épületrészekhez kapcsolódik, tehát a háborút követően a templomtoronyba nagy valószínűséggel már nem került a déli oldalból semmi. Az elkövetkező két évben hol intenzíven, hol elakadva, meglóduló iramban a Mátyás-templom makettjével foglalkoztam. Ez a

1 *Mátyás-templom. A budavári Nagyboldogasszony-templom évszázadai (1246–2013)*. Kiállítási katalógus. Szerk. FARBAKY Péter–FARBAKYNÉ DEKLAVA Lilla–MÁTÉFFY Balázs–RÓKA Enikő–VÉGH András. Budapest, Budapesti Történeti Múzeum, 2015.

2 Farbakyné Deklava Lilla *A budavári Nagyboldogasszony-templom*

gipszmodellje, egy meg nem valósult tervváltozat című előadása kéziratban.

3 A makett darabjai a templomtoronyból úgy kerültek ki, hogy a falon lyukat bontottak, és azon keresztül daruval emelték ki. Ezt követően egy maglódi tanyán raktározták azokat.

1. A makett összeállított északi hajója belső nézetben (Fotó: Módy Péter)

2. A csöpögő víz hatására kimosódott rész (Fotó: Módy Péter)

valamivel több mint két év⁴ így is csak arra volt elég, hogy a valóban meglévő részeket összeállíthatóan, a nagyobb egységek hiányzó részeinek rekonstrukciójával egységes képet teremthessünk be a makettet, amelyről a dokumentumokból tudhatjuk, hogy Schulek Frigyes irányításával Rózsa Ferenc szobrász és fia (időnként további segítséggel) 1877–1884 között készítette, tehát a két és negyed év ebből a nézőpontból tekintve nem is olyan sok.⁵ Mivel az építészakma mára nem igényli ilyen kidolgozottságú makettek létrehozását, a szobrászatnak ez a speciális területe teljesen elenyészett.⁶ A digitális technika 3D látványtervei mellett a legmodernebb 3D nyomtatók használatához képest egy ilyen makett már ipari for-

radalom előtti relikviának hat, bármilyen lenyűgöző esztétikai élményt nyújtson is.

Hogy milyen tudást feltételez egy ilyen makett elkészítése, arról így csak részismeretekkel rendelkezhet a mai kor restaurátora is. Ezzel kapcsolatban némi önvizsgálatra is kényszerültem, mivel az új feladat a megszerzett ismereteim, szakmai tudásom hangsúlyában periferiális részt foglalt el. Gipszszel mint anyaggal a művészeti oktatás során már az első éveekben, a középiskolában találkozok a szobrász szakos tanuló abban a néhány intézményben, ahol ezt itthon tanítják.⁷ Viszont a stúdióimok alatt mindvégig a gipsz mint köztes anyag, a szobor nemes anyagba helyezésének átmeneti anyagként jelenik meg. Ilyen módon a vele való foglalko-

4 2012 decemberében szállítottam haza a makett elemeit, és egészen a 2015 áprilisában nyíló kiállításig nálam voltak.

5 Erről Schulek Frigyes maga ír dr. Kuzsinszky Bálintnak 1901-ben. A dokumentumokból az is kiderül, hogy a munka itt sem lehetett folyamatos, és a makett a tervek változtatásával átépítésre is került.

6 Az Országháziól nemrégén készült, a templomnál kisebb léptékű, de nagyobb területű 3D nyomtatóval készült makett üdítő kivételnek tekinthető.

7 A középiskolai éveim az 1980-as évek elejére estek, amikor csak három helyen: Budapesten, Pécsen és Szegeden (ahol én is végeztem) létezett ilyen irányú képzés. Mára ez a kép kiegészült számos lokálisabb iskolával, műhellyel (Szombathely, Nyíregyháza, Salgótarján stb.), de a gipszszel való foglalkozás oktatása nem lépi át azt a keretet, amit a szobrászati oktatásban segédanyagként foglal el.

zás „rangja” is másodlagos.⁸ A főiskolai-egyetemi évek alatt, az oktatásban már kész tudásként feltételezik a gipsszel bánni tudást, annak ellenére, hogy igazán itt van rá nagy szükség, mivel a tanulmányok jórészt csak ebben az olcsó anyagban tudnak tárgyiasulni. Ebből következik, hogy itt inkább a felsőbb évesektől, a rutinosabb diákoktól lehet ellesni azokat a „kunsztokat”, amik ennek az anyagnak a magabiztos használatához szükségesek (3. kép).

Az akadémikus oktatás keretei közé egyre inkább kelleni illeszkedik az anyaghasználat mélyebb ismeretének átadása, ami összefügg a hazai kézművesipar (textil, kerámia, üveg, porcelán, kő stb.) hanyatlásával, és érezhetően eltolódik – még ha néha kényszerből is – az elméletibb jellegű oktatás felé. Azt sem szabad elfelejteni, hogy egy-egy szakmában – a jelenben néha alig követhető iramban – olyan technológiai változások száguldanak át, hogy a nemzedékek alatt felhalmozódott tudás, anyagismeret egyik pillanatról a másikra elvész. Sokkal inkább a konkrét feladatokat megfogalmazó igények és az azok megoldására összeálló műhelymunka tud kialakítani speciális technikákat, képes ezeket továbbadni generációkon át. E kettőnek – az alapkészségeket biztosító iskolának és az iskolák felé nyitott műhelyeknek – egészséges kompozíciójában látom a mindenkor eredményes és magas színvonalú munka biztosítékát.⁹

Ugyanakkor kifejezetten hasznosnak bizonyult az a tudás, amelyet kőszobrászként az Országház neogótikus homlokzati elemeinek újrafaragásakor sajátíthattam el a főiskolai évek előtt. Itt elsősorban a hiányos és sérült elemek pótlásakor a formai karakter volt ismerős, hiszen ugyanolyan rendszerben kúsznak a levéldíszek (grappák) a Mátyás-templomon is, mint az Országház homlokzatán, és egyébként az épületszobrászi kialakítás kérdése már sokkal közelebb állt ahhoz a rutinhoz, amit az elmúlt negyed században munkáim során szereztem.¹⁰

Végezetül hadd hivatkozzam a szakma kimagasló képviselőjére, Szakál Ernőre, aki szobrászművészi karrierje háború utáni kényszerszünetében, egyik első restaurálásaként éppen gipszstukkó-restaurálással szerzett hírnevet, s későbbi interjúkban említette, hogy

3. A szegedi művészeti iskola gipszműhelye néhány évtizeddel ezelőtt (Fotó: Módy Péter)

ezt a „szakmát” egy még Rómában vásárolt stukkós szakkönyv alapján sajátította el.¹¹

Visszatérve a gipszmalett jellegzetességeire, az építészeti részletek olyan finom kidolgozottságát láthatjuk, amely bizonyosan hosszabb idő alatt kifinomodott fogások, megoldások eredményeként vált azzá a speciális „szakmává”, amit a gipszmalett-készítés jelentett. Az anyaghasználat egyik jellemzője, hogy a megkötött gipszhez friss állapotában még hozzáköt az újabb réteg, de rövid idő után erősen nedvszívóvá válik, így két elem összeillesztése ragasztással csak újranedvesített állapotban eredményes. Malettünk esetében a nagyobb épülettömegek, falak elkészítése után illesztették be a szintén előre elkészített nyíláskereteket, ragasztották fel a kisebb ornamentális elemeket. Minden esetben a nagyobb tömegbe rendkívül pontosan kialakított „fészkekbe” illesztették a külön elkészített párkányokat, frizeket, lizénákat. Az összeillesztések felületeit beirdalták, hogy a ragasztásul szolgáló híg gipsz ezekben a mélyedésekben terüljön szét, minden esetben biztosítva a pontos illeszkedést. A méretarányok az elkészítésnél annyi könnyebbséget jelentettek, hogy az 1:20 léptékben elkészített rajzokkal azonos méretben kellett a gipszmalett kivitelezni. Így a húzott profilok sablonjait is lényegében Schulek és a keze alá dolgozó tervezők rajzolták meg. Ez a látványos méretű malett a legkisebb részletek esetében mégis szinte az

8 Általános szokás, hogy a szobrász agyagban megmintázott szobrárt átadja a tanítványoknak, segédeknek, akik arról gipsz negatív formát vesznek, majd abba öntik a szobor gipszváltozatát. Sokszor a nevesített alkotó csak a bronzba öntött változat cizellálásánál, patinázásánál van jelen, vagy a gipszmalett kőbe másolt mű végső simításainál.

9 Reményt keltő, hogy a Képzőművészeti Egyetemen 2013-ban Farkas Réka szakdolgozata ebben a témában íródott, és elvárható lenne,

hogy a középiskolai oktatásban ezek az elméleti ismeretek minél hamarabb megjelenjenek.

10 Nagyon fontos az a tapasztalat is, amit múzeumi restaurátorként apró töredékek illeszkedéseinek keresésében szerezhettem, először éppen a budavári gótikus szoborlelet 1993-as újrendezésénél.

11 1948-ban a soproni Szt. György-templom barokk stukkóinak megmentésekor.

4. Az ablakosztó pálcák belsejében 1 mm vastag drót volt a stabil rögzítésre, amelyet a rekonstrukciókor hasonló vastagságú, a modern modellépítésben használt karbonszátra cseréltem (Fotó: Módy Péter)

anyagszerűség határait feszegetően miniatűr darabokat produkált. Jellemző példa volt a déli torony ablakainak függőleges osztóeleme, amely teljes vastagságában 5-6 mm, de ezt külső és belső profilozása miatt két darabból húzták meg, ami közé még egy 1 mm vastag drótot is beillesztettek, amelyet a két darab illeszkedő síkjába vájt nútba ragasztottak, híg gipsszel. Nos, ezek és számos apróbb részlet a detonáció során letörttek, megsérültek (4. kép).

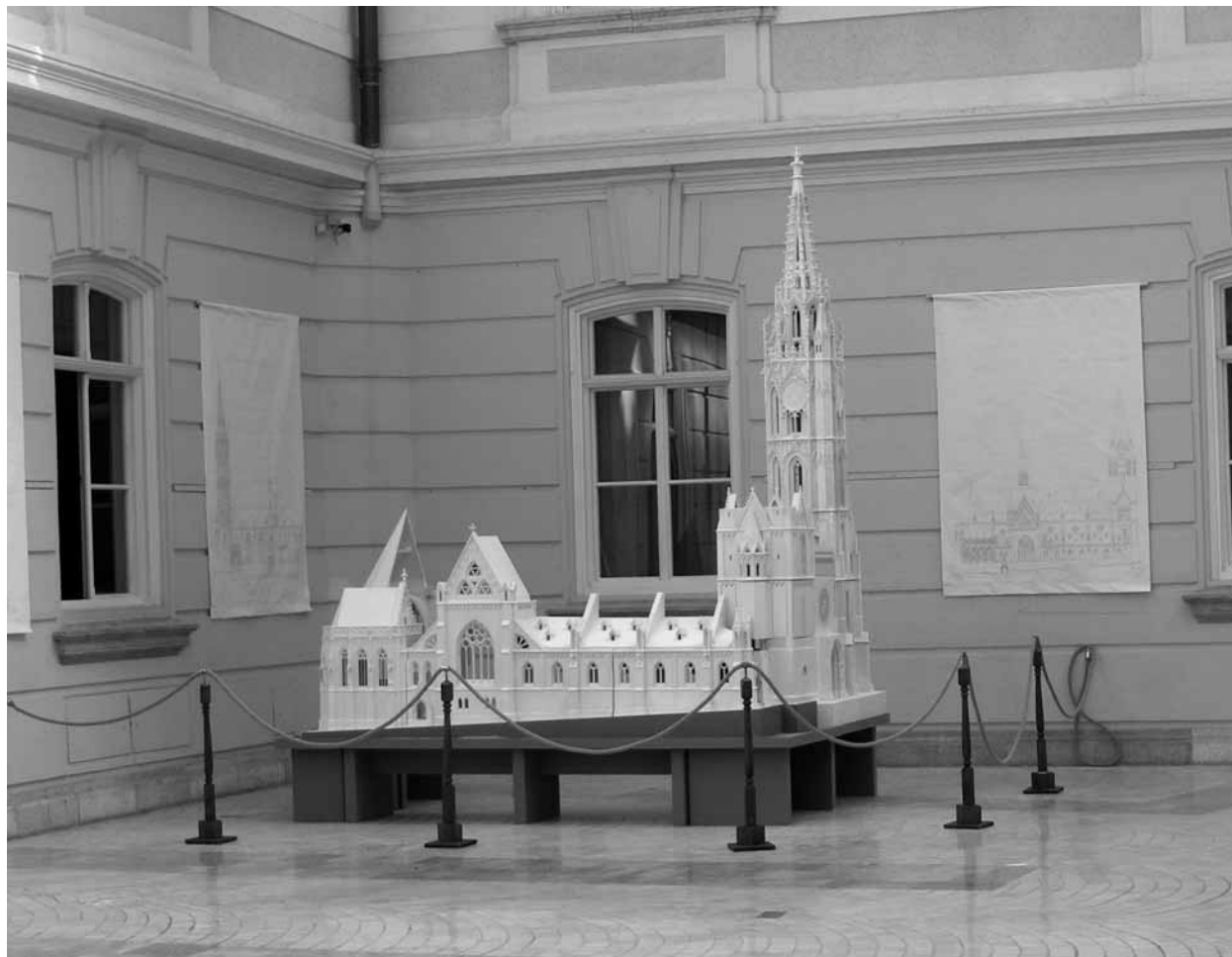
Az állapotfelmérés után egy hosszadalmas tisztítási munkaszakasz következett, mert az enyhén poros felülettől a mélyebben beszívódott poron át az előbb említett szétmosódott felületeken túl még olajfesték-lecsorgások is tarkították a megjelenést. A mechanikus tisztítás a legkíméletesebb „Wishab” szivacsos radírozástól a részletgazdagabb felületeken alkalmazható üvegszálás ceruza használatáig terjedt, de egyik sem

5. A vékony, rugalmas réteggént lehúzható tisztító paszta az északi oldal egyik támpillérén (Fotó: Módy Péter)

volt alkalmas az erősen elkoszolódott részek tisztítására. A vegyszeres tisztítás nehézségét szintén a gipsz nedvszívó képessége eredményezi. Korábban alkalmaztam egy Rewah-Monuclean márkanévű belga készítményt, amelynek tejföl állagú krémje ammóniatartalmú. Pakolásként, 2-3 mm vastagságban felkenve, 15-20 perc alatt megszikkad, és rugalmas réteggént, mint egy „bőrradír”, lehúzható (5. kép). Ez az anyag rendkívül szép eredményeket mutatott a beszívódott koszok tisztításánál. Sajnos itt a korábban elázott felületeken, ahol a kiszáradás a felületre rakott egy keményebb kérget, ez a módszer hatástalan maradt. Harmadik-negyedik módszerként ezeket a felületeket az egyébként komolyabb szulfátkérgék eltávolítására is alkalmas Monumentique pasztával tisztítottam, de a túltisztításra ügyelve, csak akkora szakaszokat bekenve, amelyek 10-15 perc hatóidő után gyorsan levehetőek.¹² Nos, ez a többszöri, a gyengébbtől induló és az erősebb hatóanyagokat

¹² A paszta hatóanyaga etilén-diamin-tetraecetsav-tetranátrium sója.

6. A restaurált makett a Budapesti Történelmi Múzeum Barokk Csarnokában (Fotó: Módy Péter)

csak az előző által eredménytelen felületeken alkalmazó tisztítási módszer is kilenc hónapot vett igénybe.

A sérülések, hiányok javításánál fokozatosan lemondtam arról, hogy egy-egy csorbulást minden esetben lokálisan mintázzak vissza. Így a számtalan sérülésből csak az élek, egyszerűbb felületek esetében alkalmazhattam ezt. Kényszerű, de észszerű megoldásnak az tűnt, hogy az egyébként sokszorosítás révén felaplikált elemek közül ép vagy majdnem ép darabokról kijavításuk után szilikonformát veszek, majd az ebben készített másolatokkal helyettesítem a sérült darabokat. Ezzel a módszerrel több tucat ilyen részletről készítettem negatív formát. Ezekbe a szükséges mennyiséget megöntöttük,

majd egyenként lecseréltük a sérült elemeket ezekre a replikákra. A kisebb, de nagyon finoman mintázottak közé tartoztak a torony ablakai körül kúszó grappák, vagy akantuszlevelek, amelyekből jobbos és balos is volt, hiányaik és sérüléseik alapján külön-külön 90 darab körül volt a pótlások száma. Nagyon összetett és izgalmas feladat volt a torony erkélykorlátjának, óralapjainak, majd az áttört gerendákból összeálló toronysisáknak a rekonstrukciója, amelyből alig maradt meg ép darab. A formalevételhez a fogászatban mintavételre alkalmas anyagokat használtam.¹³

A kiegészítő anyag megválasztása a javítandó vagy teljesen pótlást igénylő részlet kiterjedésétől, jellegétől

¹³ Silodent, Lascod Silaxil fogászati szilikonokat és T-silox S2 terméket használtam.

függött. Ilyen alapon háromféle anyagot különböztethetünk meg. Az élek, kisebb csorbulások javításánál olyan kiegészítő anyagot kellett használni, amelyik az eredeti gipszhez hozzáköt, de nem igényli az eredeti rész előnedvesítését. Ezért esett a választás a Rigips Rimano plus-ra, amely gyárilag bekevert olyan gipsztermék, amely sokáig kenhető, alapvetően felületki-egyenlítésre, fugázásra kifejlesztett anyag. Hátránya, hogy 5 mm feletti rétegvastagságot nehéz felmintázni vele.¹⁴ Második anyagként magát a modellgipszet kell említeni, amely a sokszorosítandó elemek öntőanyagául, vagy nagyobb hiányok felmintázására szolgált. Itt is felmerült, hogy az elkészített öntőformákba gipsz helyett a finom ornamentikák sérülékenységét kivédendő Akristal akrilgyantát használjunk, de ez viszont nem tudott volna szervesen hozzákötöni az alaptestül szolgáló gipszhez. Az olyan elemeknél, amelyek teljesen hiányoztak, de a meglévő épületrészletek tartozékaiként rekonstrukciójuk szükséges volt, ott harmadik anyagként tudunk strapabíróbb anyagot használni. Ilyen épületrész volt a déli torony lépcsőházaként szolgáló hengertest fölötti, az erkély magasságában külön toronysisakkal zárult épületrész. Ezt és a csúcsára helyezett Mária-szobrot, valamint a déli torony erkélykorlátjának tetején álló nyolc harsonás angyal alakját önthető műgyantával (Multi Cast) rekonstruáltuk.¹⁵ Az anyaghasználat egy jövőbe mutató apró kísérlete volt az északi mellékhajó tetőpárkánya fölé magasodó, oszlopos építmények oszlopainak 3D nyomtatóval történő kivitelezése. A kísérletként elvégzett részrekonstrukció ráirányítja a figyelmet az ilyen készülékek minőségi különbségeiből adódó felbontási-részletfinomsági határookra. Amikor a részletgazdagabb nyomtatásra alkalmasabb gépek lényegesen olcsóbbá válnak, egy újabb olyan eszköz áll rendelkezésünkre, amelynek a használatát a jövő szobrászati oktatásába is be kellene emelni, hiszen a magas színvonalú alkalmazáshoz nemcsak technikai képzettségre, de formai hozzáértesre is szükség van.

Nem elegendőek ennek a tanulmánynak a keretei arra, hogy minden részproblémáról említést tegyünk, de a torony összeállítása mellett a szentély és a mellékhajó kapcsolászakaszainak sérült boltozatának helyreállítása volt embert próbáló feladat. Itt a beszakadt boltozatok

rekonstrukciójakor is egy ép részletről kellett formát készíteni. Néhol csak rövid szakasz maradt meg, így több kisebb ívszakaszból kellett összeállítani a hiányt. Itt a boltívek irányba állítását, ideiglenes alátámasztását, közeik kitöltését kellett apró „kunsztokkal” megoldani.

Végezetül az elkészült elemek szállíthatóvá tételét és összeépíthetőségét, illetve bonthatóságukat kellett megoldani. Itt a gipsz mint anyag hátrányai kerültek újra előtérbe, mert a Várhegy terepviszonyait is modelláló makett darabjai súlyra elég nehezek. A finom részletek viszont túl sérülékenyek. Például a déli torony 5. szintje, amely magában foglalja az óraszámplapokat, és tart az erkély szintjéig, olyan érzékeny részletekkel teli, hogy megfogni kézzel nagyon veszélyes, és lehetetlen úgy hozzányúlani, hogy sérülésmentesen helyezzük az alatta lévő szintre. Ezért építettek be a makett készítői is a toronybelsőbe egy vaskampót, amelybe gurtit fűzve, majd azon keresztül egy fát vízszintesen át dugva két ember kényelmesen felemelheti, de egy harmadiknak nem árt ilyenkor a belendülő elemet egyensúlyban tartani. Az összeépített déli torony 376 cm magas talapzat nélkül, míg a mellékhajó, de a templom teljes hossza is 300 cm körüli. A makett bemutatásánál törekedni kell a körüljárhatóságra és a védelmi sáv megtartása mellett az apró részletek láthatóvá tételére.¹⁶ Végezetül a gipsz felületének tisztán tarthatósága jelent általános problémát, amit legtöbb esetben valamilyen fedőfestékkel oldanak meg. Elvárásaként fogalmazódik meg a részletgazdagság megtartása, a por beszívódásának elkerülése, a tisztíthatóság. Makettünk ebben sem különbözik más példányoktól, mert itt is megfigyelhető volt, hogy az alsóbb régiókban, ahol többen és többször megfoghatták, ott felfedezhető volt a tisztítás során egy elszürkült, valaha fehér olajfesték-bevonat. Ez lehetett már 20. század eleji, felújító-korrigáló festés is. A teljes felület azonban nem volt festve. Mi a hosszú idő alatt mélységében elkoszolódott gipszet vékony, szilikon alapú festékkel vontuk át.¹⁷

Megfogalmazódott egy kérdés, amely ezeknek az építészeti maketteknek a valódi célját kutatja. A részletgazdag látvány és a jelentős méretű kivitelezés elsősorban a rajz alapján a látványt érzékelni nem tudó, laikus megrendelőnek szólt, illetve az őket befolyásolni képes nézőseregnek. Ugyanakkor nem tudom csak ezt a célt elfogadni, ahogy azt Deák Zoltán, a Mátyás-templom felújítását

14 Korábban a gipszhez enyvet adagolva érték el a kötési idő módosulását, de az ilyen irányú kísérletezések helyett kiszámíthatóbbnak tűnt a gyárilag bekevert anyag használata.

15 A műgyanta-rekonstrukciókat Gyürky László szobrász készítette.

16 Mindez a makett eredeti bemutatásakor hangsúlyt kapott az-

által, hogy a templombelső láthatóvá tette egy íves sín-pálya, amelyen a (valószínűleg déli) hajót szét lehetett húzni. A körüljárhatóságot a BTM kiállításán nem sikerült lehetővé tenni.

17 A Remmers Historic Putz festék erősen vízzel hígított változatával kentük át.

irányító építész-mérnök véli, aki azt állítja, hogy egy rajzot olvasni tudó mérnöknek nincs szüksége efféle látványra. Talán olyan felkészült és tapasztalt szakemberek esetében, mint amilyenek őt tartom, nincs is. De hadd idézzem ide záró gondolatként Schulek Frigyes már említett, dr. Kuzsinszky Bálintnak írt leveléből az alábbi részletet: „Czélja nem volt egy véglegesen megállapított tervnek plasztikus bemutatása, hanem inkább speciális művészi tanulmányaim kiegészítését képezte. Innen eredt, hogy nem egyezik sem a valósággal, sem a restaurációs munkák kiindulására szolgált első tervezetemmel. A modell befejezése 1885 évbe tehető, bár azon túl is kisebb nagyobb változtatásokat eszközöltem rajta.” (6. kép.)

Köszönet a feladatért és azért a sok tapasztalatért, amit a munka során szerezhettem, azoknak, akik bíztak bennem, és akik ismereteikkel, tevőleges segítségükkel ebben komoly részt vállaltak.¹⁸

Módy Péter

kőszobrász-restaurátor művész, önálló restaurátor/vállalkozó

Palmetta-Művek Bt.

mody.peter@vnet.hu

The Restoration of the Gypsum Model of the Matthias Church

The paper describes the restoration process of Frigyes Schulek's Matthias Church (1873–1901) gypsum model. Since constructing a gypsum model is not needed in today's architectural planning, one has to rely on the techniques and technologies used in plaster sculpture. First, the paper presents the education and training architectural-sculptural decorators receive today. Next, a few examples are presented to illustrate the additional skill and knowledge required for constructing a gypsum model in the late nineteenth century. This lost knowledge had to be acquired during the restoration process. Next to modeling, the paper

presents the challenges faced, the methods and materials used during the cleaning and conservation process of the severely damaged and polluted gypsum model. The paper concludes with an overview of solutions offered by alternative materials and contemporary technologies in gypsum restoration.

Péter Módy

Sculptor-restorer artist, freelance, enterprising restorer

Palmetta-Művek Bt.

mody.peter@vnet.hu

TÁRGYSZAVAK

műemlék-helyreállítás, múzeumi kőanyag, stukkó-gipsz szobrászat, kőfaragás

KEYWORDS

monument renovation, stone collection of museums, stucco-plaster cast-sculpture, stone cutting

¹⁸ A közreműködők hosszú listáját a BTM-kiállítás gyönyörű katalógusa feltünteti.

